

LOV 8 JUNI 1984 NR 58 OM GJELDS-
FORHANDLING OG KONKURS
(KONKURSLOVEN)

LOV 8 JUNI 1984 NR 59 OM FORD-
RINGSHAVERNES DEKNINGSRETT
(DEKNINGSLOVEN)

UTGITT AV JUSTISDEPARTEMENTET
1985

— 2 —
INNHold

1.	INNLEIING	4
2.	HOVEDTREKK I LOV OM GJELDSFORHANDLING OG KONKURS	5
2.1.	Allment	5
2.2.	Gjeldsforhandling	5
2.2.1.	Materielle vilkår for å åpne gjeldsforhandling	5
2.2.2.	Kostnadene ved gjeldsforhandlingen	6
2.2.3.	Gjeldsnemnd og revisor	6
2.2.4.	Virkningen av at gjeldsforhandling er åpnet	7
2.2.5.	Gjeldsforhandlingens stadier	8
2.2.6.	Frivillig gjeldsordning	8
2.2.7.	Tvangsakkord	9
2.3.	Konkurs	10
2.3.1.	Konkursåpningen	10
2.3.2.	Forholdsregler som skal treffes umiddelbart etter konkursåpningen	11
2.3.3.	Boets organer	11
2.3.4.	Særlig om skifterettens oppgaver	12
2.3.5.	Skyldnerens stilling under konkursen	12
2.3.6.	Anmeldelse og prøving av fordringer	12
2.3.7.	Realisering av boets eiendeler	13
2.3.8.	Bostyrets innberetning	13
2.3.9.	Forenklet bobehandling	13
2.3.10.	Konkurskarantene	15
2.3.11.	Anvar for kostnadene ved bobehandlingen	16
2.4.	Fellesregler for gjeldsforhandling og konkurs	17
2.4.1.	Allment	17
2.4.2.	Nærmere om fastsettelse av godtgjørelse til gjeldsnemndas og bostyrets medlemmer	18
2.4.3.	Tinglysing og registrering	19
3.	LOV OM FORDRINGSHAVERNES DEKNINGSRETT	20
3.1.	Oversikt og innledende bestemmelser	20
3.2.	Gjenstanden for fordringshavernes beslagsrett	21
3.3.	Kreditorfellesskapet ved insolvensbehandling av bo	22
4.	ENDRINGER I ANDRE LOVER OG OVERGANGSREGLER	24

Vedlegg

2. Kongelig resolusjon 12 juli 1985 om
 - I Ikraftsetting av lov 8 juni 1984 nr 58 om gjeldsforhandling og konkurs (konkursloven) og lov 8 juni 1984 nr 59 om fordringshavernes dekningsrett (dekningsloven)
 - II Delegasjon av myndighet som i lovene er lagt til Kongen
 - III Oppheving av og endringer i forskrifter som henviser til den eldre konkurs- og akkordlovgivningen m m
 - IV Oppheving av skatteloven § 129 siste ledd siste punktum
 - V Heving av renten etter dekningsloven § 9-7 nr 1 bokstav b til 10 pst

Til departementene, domstolene m m

LOV 8 JUNI 1984 NR 58 OM GJELDSFORHANDLING OG KONKURS (KONKURSLOVEN)

LOV 8 JUNI 1984 NR 59 OM FORDRINGSHAVERNES DEKNINGSRETT (DEKNINGSLOVEN)

1. INNLEIING

8 juni 1984 ble det vedtatt tre nye lover; lov om gjeldsforhandling og konkurs (konkursloven), lov om fordringshavernes dekningsrett (dekningsloven) og lov om ikrafttredelse av ny gjeldsforhandlings- og konkurslovgivning m m.

Forarbeidene til lovene finnes i NOU 1972:20, Ot prp nr 50 for 1980-81, Ot prp nr 39 for 1982-83 og Innst O nr 56 for 1983-84. Lovene er tatt inn i Norsk Lovtidend 1984/12 s 412 flg. Forlaget Grøndahl & Søn A/S har gitt ut særtrykk av lovene.

Lovverket innebærer en fullstendig revisjon av reglene om framgangsmåten ved insolvensbehandling og om fordringshavernes rett til dekning av skyldnerens midler.

Lov om gjeldsforhandling og konkurs (konkursloven) inneholder først og fremst regler om framgangsmåten ved de forskjellige former for kollektiv gjeldsforfølgning mot en insolvent debitor. Loven vil avløse de regler om framgangsmåten ved bobehandling som i dag fins i konkursloven 1863 og akkordloven 1899. Foruten regler om konkurs inneholder loven regler om gjeldsforhandling. Gjeldsforhandling omfatter forhandling om tvangsakkord av den type man har i dag, men kan også ta sikte på å nå fram til frivillige gjeldsordninger etter mønster av de ordninger som i dag skjer utenrettslig.

Lov om fordringshavernes dekningsrett (dekningsloven) samler de materielle regler for gjeldsforfølgningen, dvs reglene om kreditorenes rett til dekning av skyldnerens midler. Loven omfatter både de enkeltforfølgende kreditorenes dekningsrett og dekningsretten ved insolvensbehandling. Dekningsloven vil avløse bl a de materielle reglene i konkursloven 1863, akkordloven 1899 og prioritetsloven 31 mai 1963 nr 2.

Lov om ikrafttredelse av ny gjeldsforhandlings- og konkurslovgivning m m inneholder bl a overgangsregler og endringer i andre lover.

Ved kgl resolusjon 12 juli 1985 er det fastsatt at konkurs- og dekningsloven skal tre i kraft 1 januar 1986 med unntak for dekningsloven kapittel 4 om beslagsretten i selskapsforhold som først settes i kraft i forbindelse med ikrafttredelsen av lov 21 juni 1985 nr 83 om ansvarlige selskaper og kommandittselskaper (selskapsloven). I samme resolusjon er det gjort vedtak om delegasjon av myndighet som loven har lagt til Kongen, om opphevelse av og endringer i forskrifter som henviser til den eldre konkurs- og akkordloven m m og om opphevelse av skattelovens § 129 siste ledd siste punktum. Resolusjonen er tatt inn som vedlegg 2 til rundskrivet. I tilknytning til den nye lovgivningen har departementet fastsatt forskrifter om rekvirentens ansvar for bokostnader og om bostyrerens sikkerhetsstillelse (vedlegg 3 og 4). Som vedlegg 5 er tatt inn forskrift 27 juni 1975 om utlegg ved lønnstrekk o l i særlige tilfelle, som vil gjelde også under den nye lovgivningen.

I dette rundskrivet vil vi gi en oversikt over den nye lovgivningen. Vi vil særlig legge vekt på det som er nytt i forhold til tidligere rett.

2. HOVEDTREKK I LOV OM GJELDSFORHANDLING OG KONKURS

2.1. *Allment*

De største endringene sammenlignet med gjeldende rett finnes i lovens første del om *gjeldsforhandling* (§§ 1-59). Siktemålet med de nye reglene er å gi skyldnere som er i alvorlige økonomiske vanskeligheter, en mulighet til på et tidlig tidspunkt å ta kontakt med sine fordringshavere for å forhandle med fordringshaverne om en ordning av gjelden i rettslig kontrollerte former med sikte på å nå fram til en *frivillig gjeldsordning*. Dersom forhandlinger om frivillig gjeldsordning ikke fører fram, kan det åpnes forhandlinger om *tvangsakkord*. Mens forhandling om tvangsakkord straks kunngjøres og dermed foregår i full offentlighet, skal åpning av gjeldsforhandling i utgangspunkt ikke offentliggjøres, jf § 6.

Reglene om *konkurs* svarer i hovedtrekkene til reglene i loven fra 1863, men er betydelig modernisert og forenklet.

2.2. *Gjeldsforhandling*

2.2.1. Materielle vilkår for å åpne gjeldsforhandling

Gjeldsforhandling åpnes av skifteretten ved kjennelse, jf § 4. Forhandlingen kan bare åpnes etter begjæring fra skyldneren, jf § 1. Kreditorerne kan altså ikke kreve at det åpnes gjeldsforhandling.

Skyldneren kan begjære gjeldsforhandling når han "ikke kan oppfylle sine forpliktelser etter hvert som de forfaller", jf § 1. Han må altså være *illikvid*, men ikke nødvendigvis *insolvent*, jf definisjonen av insolvens i § 61. Selv om alle kreditorer vil kunne få dekning gjennom enkeltforfølgning, er det hensiktsmessig at skyldneren får adgang til å forhandle om en ordning av gjelden etter lovens regler når han ikke kan betale sine fordringer etter hvert som de forfaller.

Nærmere regler om når skifteretten skal avslå en begjæring om åpning av gjeldsforhandlinger, finnes i § 4. Sentralt her er at retten skal avslå begjæringen hvis den finner det *usannsynlig* at skyldneren vil kunne oppnå enten frivillig gjeldsordning eller tvangsakkord, jf første ledd nr 3. Formålet er å hindre igangsettelse av dødfødte gjeldsforhandlinger hvor skyldneren bare forsøker å utsette en uunngåelig konkurs.

Skifterettens avgjørelse treffes på grunnlag av de dokumenter som etter § 2 skal følge som vedlegg til begjæringen. Etter § 2 tredje og fjerde ledd kan retten innhente supplerende opplysninger fra skyldneren og fordringshaverne.

Dersom skifteretten ikke finner å måtte avslå begjæringen, skal rettens beslutning gå ut på at det åpnes *gjeldsforhandling*. Om det skal forhandles om *frivillig gjeldsordning* eller om *tvangsakkord*, tas det først stilling til senere, jf nedenfor under 2.2.5.

Det stilles ingen krav om *forhåndsvedtakelse* fra et visst antall kreditorer for å åpne gjeldsforhandling. Et slikt krav stilles derimot for åpning av tvangsakkord, jf nærmere nedenfor under 2.2.7. Loven inneholder heller ingen regler om *plikt* for skyldneren til å begjære gjeldsforhandling åpnet. Unnlattelse av dette kan imidlertid i visse tilfelle være straffbar etter den nye regel i straffeloven § 283a.

Lovens § 6 fastsetter at gjeldsforhandlingen ikke er offentlig. Dette innebærer bl a at det ikke skal kunngjøres at gjeldsforhandling er åpnet, og som hovedregel er rettsmøtene under forhandlingen ikke offentlige. Skifteretten har ikke taushetsplikt m h t det faktum at skyldneren har begjært eller åpnet gjeldsforhandling. Men skal lovens ordning med gjeldsforhandling under skifterettens beskyttelse kunne bli et aktuelt alternativ til dagens rene underhåndsordninger, må skifteretten være tilbakeholden med å svare på forespørsler om en bestemt person har begjært eller åpnet gjeldsforhandling. Vedkommende som spør bør kunne dokumentere en *berettiget interesse* i å få en slik opplysning. Som eksempel kan nevnes forespørsler fra skyldnerens fordringshavere og medkontrahenter. Det forutsettes i forarbeidene

at pressen i sin alminnelighet ikke kan kreve å få opplysninger om dette, jf NOU 1972:20 s 67 sp 2.

2.2.2. Kostnadene ved gjeldsforhandlingen

Det følger av rettsgebyrloven § 16 nr 3 jf § 3 at skyldneren i forbindelse med innlevering av begjæring om gjeldsforhandling skal forskottsbetale 5 ganger rettsgebyret, dvs kr 1.250.

For *øvrige* kostnader ved gjeldsforhandlingen som ikke dekkes av gebyret etter rettsgebyrloven, herunder bl a godtgjøring til gjeldsnemndas medlemmer og revisor, bestemmer konkursloven § 3 første ledd at skifteretten kan forlange at skyldneren innbetaler et passende forskott eller stiller sikkerhet for disse kostnadene. (Konkursloven § 3 første ledd ble endret ved lov 14 juni 1985 nr 69). Det er altså her ikke stilt opp et ubetinget krav om forskottsbetaling. Det vil være opp til skifterettens vurdering i det enkelte tilfelle om det skal kreves forskott eller sikkerhet, og i tilfellet hvor stort dette forskottet eller sikkerheten bør være. Ved vurderingen bør det bl a legges vekt på om det vil være særlig behov for likvide midler under gjeldsforhandlingen, og om det derfor kan være uheldig å binde større beløp på denne måten. Det normale bør likevel være at skifteretten før gjeldsforhandling åpnes forlanger innbetalt passende forskott eller at det stilles sikkerhet for bl a godtgjørelsen til gjeldsnemndas medlemmer og revisor. Gjeldsnemndas leder bør underrette skifteretten dersom det blir behov for større sikkerhet.

Siden § 4 nr 3 bestemmer at gjeldsforhandling ikke skal åpnes dersom skifteretten finner det usannsynlig at skyldneren vil kunne oppnå frivillig gjeldsordning eller tvangsakkord, vil det her vanligvis ikke være særlig risiko for at skyldneren ikke kan dekke kostnadene. Det vil likevel kunne vise seg at skyldnerens økonomi er dårligere enn antatt da forhandlingen ble åpnet. Viser det seg unntaksvis at skyldneren ikke kan dekke kostnadene ved gjeldsforhandlingen, bestemmer § 3 tredje ledd at utgiftene skal dekkes av staten. Det vises i denne forbindelse til at § 157 fjerde ledd gir hjemmel til å redusere godtgjørelsen til gjeldsnemndas og bostyrets medlemmer dersom det kan bebreides vedkommende at gjeldsforhandlingen ikke ble avsluttet tilstrekkelig raskt i tilfelle hvor det ikke var utsikt til at den kunne lykkes.

2.2.3. Gjeldsnemnd og revisor

Etter at gjeldsforhandling er åpnet, skal skifteretten straks oppnevne en gjeldsnemnd, jf § 7 første ledd. Det skal normalt også oppnevnes revisor, jf nærmere § 11.

Gjeldsforhandlingen ledes av en gjeldsnemnd. Gjeldsnemnda skal oppnevnes og kontrolleres av skifteretten, jf §§ 7 første ledd og 9 siste ledd. Skifteretten kan også i en viss utstrekning overprøve nemndas vedtak, jf § 10. Etter § 7 annet ledd skal gjeldsnemnda bistå skyldneren under gjeldsforhandlingen og herunder vareta fordringshavernes felles interesser. Så langt det er forenlig med disse interessene, skal den også i samarbeid med offentlige myndigheter medvirke til at hensynet til berørte arbeidstakere og særlige samfunnsinteresser varetas under gjeldsforhandlingen.

Gjeldsnemnda skal etter § 7 tredje ledd vanligvis bestå av en *leder* som normalt skal være advokat, og fra ett til tre andre medlemmer. De sistnevnte skal fortrinnsvis tas blant kreditorene eller deres representanter. I tillegg kan som hovedregel de ansatte kreve å få en representant i gjeldsnemnda, jf § 8. Skifteretten skal snarest mulig etter åpningen av gjeldsforhandlingen underrette de ansatte om deres rett til representasjon. Slik underretning bør i praksis kunne skje i samarbeid med den lokale fagforeningsledelse, slik at denne påtar seg å bringe underretningen videre til den enkelte ansatte, f eks på et allmøte.

Ved oppnevningen må skifteretten påse at gjeldsnemnda fyller visse minstekrav til uavhengighet, sakkyndighet og objektivitet, slik at de hensyn som er nevnt ovenfor blir ivaretatt på beste måte. Av denne grunn oppstilles det habilitetsregler i lovens § 12. Av § 12 annet ledd følger det at det som regel ikke bør oppnevnes noen som skyldneren i de siste to år fortrinnsvis har benyttet som juridisk eller forretningsmessig rådgiver. Det kan derimot i utgangspunktet ikke oppstilles noen presumsjon for at en advokat som har ledet en forutgående underhåndsforhandling er inhabil. Han vil tvert imot kunne ha særlig gode forutsetninger for vervet, fordi han allerede før gjeldsforhandlingens åpning har fått nøye

kjennskap til skyldnerens økonomiske forhold. Dette gjelder uansett om han har opptrådt på vegne av fordringshaverne, eller om det er skyldneren som har henvendt seg til ham for å få bistand under forhandlingen.

Blant kreditorrepresentantene er det viktig å få med noen som har kjennskap til den type virksomhet som skyldneren driver. Loven bestemmer derfor i § 7 tredje ledd at minst ett av medlemmene så vidt mulig skal ha kyndighet i den næring skyldneren driver. Slik sakkyndighet vil man ofte finne blant fordringshavere som representerer skyldnerens foregående omsetningsledd. Det begrensede antall medlemmer i gjeldsnemnda medfører at ikke alle grupper fordringshavere kan bli representert. Skifteretten må derfor ved oppnevningen vurdere hvilke grupper det er særlig ønskelig å ha representert. I tilfeller hvor skyldneren produserer forbruksgjenstander, vil det etter omstendighetene kunne oppnevnes en representant for forbrukerne.

Før en person oppnevnes som medlem av gjeldsnemnda, bør vedkommende være underrettet og ha sagt seg villig til å påta seg vervet.

Medlemmene av gjeldsnemnda fungerer normalt for hele gjeldsforhandlingen; dvs til denne avsluttes enten ved frivillig gjeldsordning, ved tvangsakkord, ved innstilling eller ved at det åpnes konkurs. Unntaksvis kan det likevel bli aktuelt å trekke en oppnevning tilbake før forhandlingene er sluttført. Etter § 13 kan skifteretten gjøre dette bl a når et medlem kommer i en stilling som ville ha utelukket oppnevning eller når en som er oppnevnt ikke har vist seg skikket.

§ 7 siste punktum åpner mulighet for en forenklet behandling i enkle forhold. Etter bestemmelsen kan skifteretten unnlate å oppnevne flere medlemmer av gjeldsnemnda enn lederen "når boet er lite eller skifteretten av andre grunner finner at gjeldsnemndas gjøremål kan utføres av lederen alene".

Etter § 11 skal skifteretten som hovedregel, etter innstilling fra gjeldsnemnda, oppnevne en revisor. Loven åpner adgang til å sløyfe oppnevning av revisor når forholdene er så enkle og oversiktlige at det vil være ubetenkelig å overlate revisjonen til et av gjeldsnemndas medlemmer.

2.2.4. Virkningen av at gjeldsforhandling er åpnet

Som nevnt foran, offentliggjøres det ikke at gjeldsforhandling er åpnet. Gjeldsnemnda skal imidlertid straks underrette alle skyldnerens kjente fordringshavere ved rekommandert brev om at gjeldsforhandling er åpnet og oppfordre dem til å sende inn oppgave over sine krav m m, jf § 19.

Utad beholder skyldneren rådigheten over sin virksomhet mens forhandlingen pågår. *Innad* blir imidlertid skyldneren underlagt gjeldsnemndas *tilsyn* med forretningsførselen og hans økonomiske forhold, jf § 14 første ledd. Det er opp til gjeldsnemnda selv hvor inngående dette tilsynet skal være. Den har full instruksjonsmyndighet, og kan dermed kreve å føre en meget detaljert kontroll. Dessuten er det visse viktigere disposisjoner som etter § 14 annet ledd alltid krever gjeldsnemndas samtykke. Dette gjelder bl a stiftelse og fornyelse av gjeld og rettslige disposisjoner over fast eiendom, forretningslokaler og andre formuesgjenstander av vesentlig betydning.

Skyldneren er imidlertid legitimert utad, jf § 15. Selv om han handler uten gjeldsnemndas tillatelse i saker hvor dette er nødvendig vil såleis en tredjemann i *god tro* likevel vinne rett. Krav som stiftes på denne måten under gjeldsforhandlingen, omfattes ikke av en eventuell akkord; de må altså dekkes fullt ut. Skulle gjeldsforhandlingen mislykkes og gå direkte over i en konkurs, vil et slikt krav være dividendeberettiget. Den nye loven innebærer på dette punkt en endring i forhold til tidligere rett hvor reglene i akkordloven § 8 annet ledd førte til at et krav som er oppstått som følge av legitimasjonsregler i tilfeller hvor skyldneren har gått utover sin rett, overhodet ikke kunne gjøres gjeldende i konkurs.

Gjeld og andre forpliktelser som påføres skyldnerens bo under gjeldsforhandlingen, skal i en påfølgende konkurs dekkes som massegjeld dersom gjeldsnemnda har gitt sitt særlige samtykke til dette, jf dekningsloven § 9-2 nr 5. Under gjeldsforhandlingen skal nystiftet gjeld, på samme måte som alle andre krav som oppstår etter åpningen, dekkes fullt ut.

Når begjæring om åpning av gjeldsforhandling inngis til retten, begrenses adgangen til å slå

skyldneren konkurs, ta utlegg i skyldnerens eiendeler og til å holde tvangsauksjon, jf §§ 16 og 17.

Hovedregelen er at behandlingen av en konkursbegjæring utsettes til begjæringen om åpning av gjeldsforhandling er tilbakekalt eller rettskraftig avslått eller forhandlingen er innstilt eller avsluttet. Beskyttelse mot konkurs gjelder imidlertid bare for et tidsrom av tre måneder etter åpningen av gjeldsforhandlingen. Denne fristen kan forlenges av skifteretten. Uten hinder av tremånedersfristen kan en konkurs åpnes når det begjæres av minst tre fordringshavere som tilsammen representerer minst to femdelers av den samlede fordringsmasse.

Etter § 17 annet ledd kan det i en periode på seks måneder etter at gjeldsforhandling er åpnet, ikke avholdes tvangsauksjon over boets faste eiendommer, tinglyst bruksrett til fast eiendom samt driftstilbehør uten gjeldsnemndas samtykke.

2.2.5. Gjeldsforhandlingens stadier

Gjeldsforhandlingen kan deles inn i *tre stadier*, som er behandlet i henholdsvis lovens fjerde, femte og sjette kapittel. På det første stadiet gjennomgår gjeldsnemnda skyldnerens formuesforhold. Annet stadium er forhandling om frivillig gjeldsordning, og det tredje forhandling om tvangsakkord. Av disse er de to første stadier ikke-offentlige og det siste offentlig. Det første stadiet, gjennomgåelsen av debtors formuesforhold, er obligatorisk, og skal danne grunnlaget for avgjørelsen av hvordan den videre behandlingen skal foretas. Gjeldsnemnda skal i samarbeid med revisor gjennomgå skyldnerens regnskaper og forretningsførsel og utarbeide en oversikt over hans eiendeler og forpliktelser, jf § 20.

Hvis nemnda etter dette finner at det ikke er utsikt til at skyldneren kan oppnå enten frivillig gjeldsordning eller tvangsakkord, skal den innberette dette til skifteretten, jf § 22 annet ledd. Forhandlingen vil da kunne bli innstilt og konkurs åpnet umiddelbart, jf § 57 første ledd nr 1.

Finner gjeldsnemnda at det er mulig å oppnå frivillig gjeldsordning eller tvangsakkord, skal den lage en redegjørelse til skifteretten som gir en detaljert oversikt over skyldnerens stilling. Hva innberetningen skal inneholde, fremgår av § 21 første ledd. Gjeldsnemnda skal også hjelpe skyldneren til å utarbeide et forslag til kreditorene om frivillig ordning eller tvangsakkord, jf § 22 første ledd. Når dette er gjort, vil gjeldsforhandlingen gå over til forhandling om frivillig gjeldsordning eller tvangsakkord.

2.2.6. Frivillig gjeldsordning

Skyldneren står meget fritt ved utarbeidelsen av forslag til frivillig gjeldsordning. Lovens § 23 første ledd nevner fire forskjellige former for frivillig gjeldsordning:

- 1) Frivillig moratorium, dvs en ren betalingsutsettelse, uten nedsettelse av gjelden;
- 2) Frivillig akkord, dvs en prosentvis reduksjon av gjelden;
- 3) Frivillig likvidasjon, dvs en avvikling av hele eller deler av skyldnerens formue. Kreditorene vil i dette tilfellet beholde sine krav mot skyldneren så langt disse ikke dekkes ved avviklingen; og
- 4) Frivillig likvidasjonsakkord, dvs en avvikling av hele eller deler av skyldnerens formue, men slik at fordringshaverne gir avkall på den del av kravene som ikke dekkes gjennom likvidasjonen.

Det kan også foretas kombinasjoner av de ordningene som er nevnt ovenfor. De ordningene som loven nevner er bare ment som eksempler, ikke som noen uttømmende oppregning. Det er altså full adgang til å avtale andre typer gjeldsordninger enn dem som er nevnt. Hensikten er at ordningene i størst mulig grad skal tilpasses behovene i hvert enkelt tilfelle.

I annet ledd stilles det visse minimumskrav til ordningene. Som hovedregel må gjeldsordningen omfatte alle kjente krav mot skyldneren som skriver seg fra tiden før gjeldsforhandlingen ble åpnet. Disse

kravene må også likestilles, dvs at ingen kreditorer kan gis særfordeler fremfor de øvrige. Tredje og fjerde ledd gjør visse unntak fra reglene i annet ledd. Av praktisk betydning er særlig regelen i tredje ledd nr 4 om at mindre fordringer kan holdes utenfor frivillige gjeldsordninger eller tilsies bedre dekning enn de øvrige fordringene. Videre kan en eller flere fordringshavere samtykke i å få en dårligere stilling enn de øvrige fordringshaverne.

Frivillig gjeldsordning må for å anses som vedtatt godtas av samtlige av de fordringshavere som omfattes av forslaget, jf § 25 første ledd. Dersom det er enkelte fordringshavere som ikke har tatt standpunkt til forslaget, gir § 25 annet jf tredje ledd gjeldsnemnda adgang til å rette en preklusiv forespørsel i rekommandert brev til disse fordringshaverne. Hvis det etter utløpet av en to ukers frist ikke er noen som har stemt mot forslaget, anses dette som vedtatt hvis det har fått tilslutning fra fordringshavere som representerer minst 3/4 av de samlede kravene. Fordringshavere som ikke omfattes av den vedtatte gjeldsordningen blir naturlig nok heller ikke på noen måte bundet av den.

Loven begrenser ikke adgangen til å holde utenrettslige, private underhåndsordninger. Det er imidlertid særlig fire forhold som må antas å gjøre frivillig gjeldsforhandling etter loven mer attraktiv for skyldneren og fordringshaverne enn private underhåndsordninger slik de har vært praktisert hittil. For det *første* skjer forhandlingene under ledelse av en gjeldsnemnd som er oppnevnt av skifteretten, og etter lovens saksbehandlingsregler. Dette er betryggende for alle parter, og gir en garanti for uavhengighet og saklighet. For det *annet* er, som allerede nevnt, adgangen både til å slå debitor konkurs og til å gå til enkeltforfølgning sterkt begrenset under gjeldsforhandlingen. Man hindrer derved at forsøk på å finne fram til en frivillig ordning veltes av en enkelt kreditor, eller at han forsøker å oppnå særfordeler ved å true med konkurs. For det *tredje* kan gjeldsnemnda stifte gjeld som i en etterfølgende konkurs blir anerkjent som massegjeld. Dette kan være av stor betydning hvis det trengs ny kreditt for å fortsette driften av skyldnerens virksomhet. For det *fjerde* er reglene om omstøtelse av transaksjoner debitor har foretatt, jf dekningsloven kap 5, endret slik at omstøtelsesfristene regnes tilbake fra tidspunktet for gjeldsforhandlingens åpning når konkursen følger umiddelbart etter denne. Slik det er i dag, må det erklæres offentlig akkordforhandling eller konkurs for å få avbrutt disse fristene, noe som kan føre til at det ikke blir tid til å avslutte en gjeldsforhandling.

2.2.7. Tvangsakkord

Som tidligere nevnt, kan forhandlinger om tvangsakkord innledes uten at det tidligere er forhandlet om frivillig gjeldsordning. Forutsetningen for forhandlinger om tvangsakkord er imidlertid at skyldnerens formuesforhold er gjennomgått i henhold til gjeldsforhandlingens første stadium. Hvis det under denne gjennomgåelsen, eller under forhandling om frivillig gjeldsordning, blir klart at det er grunnlag for å anbefale en ordning av skyldnerens gjeld, men at enkelte kreditorer ikke vil godta forslag om frivillig gjeldsordning, vil det være naturlig å gå over til forhandling om tvangsakkord. Skifteretten må i så fall beslutte dette ved kjennelse.

Reglene om tvangsakkord er i hovedtrekkene overensstemmende med akkordloven av 1899. Men i praksis vil det være den forskjell at meget av det forberedende arbeidet er gjort under de tidligere stadier av gjeldsforhandlingen. Den offentlige forhandlingen om tvangsakkord vil derfor bli av kortere varighet.

En nyhet er at debtors arvinger og hans gjenlevende ektefelle som ønsker å sitte i uskifte, ved nye bestemmelser i skifteloven av 1930 §§ I 10 a-c kan få tvangsakkord for debtors gjeld. Forhandling om tvangsakkord skal offentliggjøres ved kunngjøring, og fordringshaverne skal i kunngjøringen oppfordres til å melde sine krav til gjeldsnemnda, jf § 35. Kunngjøringen skal også opplyse om tidspunkt for møte til behandling og avstemning over skyldnerens akkordforslag.

Kunngjøringen skal rykkes inn i Norsk Lysingsblad, og når gjeldsnemnda finner grunn til det, i en avis som er alminnelig lest på stedet. Kunngjøringen skal dessuten sendes til alle kjente fordringshavere. Kunngjøringen har sin særlige betydning fordi en tvangsakkord, i motsetning til en frivillig gjeldsordning, i utgangspunktet er bindende for samtlige fordringshavere, selv om de ikke har

vært kjent for gjeldsnemnda og derfor ikke har deltatt i forhandlingen, jf § 55.

Etter § 36 skal åpning av forhandlinger om tvangsakkord tinglyses eller registreres i løsreregisteret og eventuelt grunnboka og andre realregistre samt handelsregisteret.

En viktig nyhet er at forhandling om tvangsakkord bare kan åpnes hvis skyldnerens akkordforslag *på forhånd* er blitt godtatt av to femdelere av fordringshaverne regnet både etter antall og etter beløp, jf § 31. Hensikten med denne regelen er å forsøke å hindre at akkordforhandlingen brukes for å forsinke en uunngåelig konkurs. Foreligger ikke slik godkjenning, skal skifteretten avslå skyldnerens begjæring om tvangsakkord, jf § 34 første ledd nr 1.

Reglene om hva en tvangsakkord kan gå ut på er samlet i § 30. Som etter hittil gjeldende rett må en alminnelig tvangsakkord gå ut på betaling av minst 25% av de alminnelige fordringshaveres tilgodehavende. Derimot er det etter den nye loven ikke krav om forhøyet dividende i tilfelle av tidligere insolvens. En nyhet er regelen i § 30 femte ledd om at fordringshavernes tilgodehavender kan dekkes fullt ut opp til et visst beløp. Regelen gjør det mulig å dekke småfordringer fullt ut, noe som forenkler forhandlingen.

§ 43 har regler om nødvendig flertall ved vedtakelse av tvangsakkord. Hvis akkordforslaget går ut på minst 50% dekning, kreves det tilslutning fra minst tre femdelere av de fordringshavere som deltar i avstemningen, og at disse representerer minst tre femdelere av det samlede beløp som gir stemmerett. Hvis forslaget går ut på mindre enn 50% dekning, kreves 3/4 flertall i begge henseender.

Etter § 40 må vedtakelse av akkordforslag alltid skje skriftlig. Vedtakelseserklæringen skal gis til gjeldsnemnda enten før det møtet der akkordforslaget skal behandles eller leveres i dette.

En annen nyhet er at *omstøtelsesreglene* i dekningsloven kapittel 5 får anvendelse under forhandling om tvangsakkord, jf dekningsloven § 5-1. Tidligere gjaldt de objektive omstøtelsesregler i konkursloven bare ved konkurs.

2.3. Konkurs

Lovens annen del (§§ 60-144) gjelder konkurs. Hovedtrekkene ved konkursbehandlingen samsvarer med loven av 1863. Reglene er imidlertid søkt modernisert. Av regler som kan gjøre selve konkursbehandlingen smidigere, kan særlig nevnes reglene om forenklet bobehandling (§ 141), om adgang til å foreta sluttutlodning selv om behandlingen av enkelte spørsmål vedrørende boet fortsetter (§ 128 annet ledd) og om fortsettelse av en avsluttet bobehandling hvor det senere fremkommer aktiva som skulle ha gått inn i boet (§ 139). Det foreslås også særlige regler om rådighetsforbud før konkurs åpnes, jf § 75.

2.3.1. Konkursåpningen

Vilkårene for å åpne konkurs blir noe endret. Etter utkastet vil det være en betingelse for konkursåpning at skyldneren er insolvent, jf § 60. Insolvens defineres i § 61. Definisjonen bygger med visse presiseringer på insolvensbegrepet etter tidligere rett.

Definisjonen ble noe endret under Stortingets behandling av loven, jf Innst O nr 56 for 1983-84 side 15-16. Det ble her tatt inn et unntak for betalingsudyktighet som må antas å være forbigående. Det er noe usikkert om og eventuelt i hvilken grad denne endringen vil medføre realitetsendringer. Også etter proposisjonen var det klart at man måtte se bort fra en rent forbigående, kortvarig illikviditet, uten at departementet fant det nødvendig å presisere dette i lovteksten. Flertallet i Stortingets justiskomiteé understreker at det nye forslaget bare skal medføre unntak for betalingsudyktighet av rent forbigående art.

Flere av de konkursgrunnene man har i konkursloven av 1863, bl a betalingsstansing og konkursvarsel, opprettholdes ikke som selvstendige konkursgrunner i den nye loven. Derimot vil enkelte av disse forhold kunne gi grunnlag for en presumsjon for insolvens, se § 62 om debtors erkjennelse

m v og § 63 om konkursvarsel.

Ved innlevering av konkursbegjæring skal rekvirenten som hovedregel innbetale et beløp til sikkerhet for sitt ansvar for bokostnader, jf § 67 første ledd. Ansvar for bokostnadene er nærmere behandlet i 2.3.11.

§ 74 har regler om konkursens varighet, som har betydning bl a for skyldnerens personlige rettsstilling og hans rett til å råde over boets eiendeler. Konkursen anses åpnet på det tidspunkt kjennelsen om åpning av konkurs er avsagt. Dette gjelder både når konkurs åpnes etter begjæring fra en fordringshaver og når det er skyldneren som begjærer konkurs åpnet. Den tidligere lov hadde en annen løsning når konkurs ble åpnet etter oppbud. Reglene i § 75 om rådighetsforbud før konkurs åpnes vil imidlertid åpne adgang for i enkelte tilfeller å antesipere visse av konkursens virkninger for å sikre fordringshaverne i den kritiske tiden før konkursåpningen. Konkursen avsluttes ved rettskraftig sluttutlodning eller kjennelse om innstilling, jf § 137.

2.3.2. Forholdsregler som skal treffes umiddelbart etter konkursåpningen

Som etter hittil gjeldende rett, skal det straks konkursen er åpnet oppnevnes en midlertidig bostyrer. Det kan også oppnevnes midlertidig kreditorutvalg og revisor allerede på dette tidspunkt, jf § 77.

§ 78 fastsetter at konkursåpningen skal kunngjøres og inneholder regler om hva kunngjøringen skal inneholde. Hvor det allerede ved boåpningen må antas at boet ikke vil gi dekning til de uprioriterte kreditorene, gir § 78 annet ledd skifteretten adgang til å opplyse om dette i kunngjøringen slik at de kreditorene det gjelder får et bedre grunnlag for å vurdere om de ønsker å melde sine krav i boet. I slike tilfeller vil det også være aktuelt at skifteretten straks treffer vedtak om forenklet underretning til fordringshaverne etter § 156. Slik beslutning skal så vidt mulig meddeles dem som berøres av den, og dette kan hensiktsmessig gjøres gjennom kunngjøringen. Adgangen til å opplyse om at boet ikke vil gi dekning til de uprioriterte fordringene må nyttes med varsomhet, og ikke uten at man ved konkursåpningen er rimelig sikker på at opplysningen er riktig.

Det vil også ofte være aktuelt at skifteretten treffer beslutning om forenklet bobehandling etter § 141. Før slik beslutning treffes, skal spørsmålet så vidt mulig tas opp på en skiftesamling. Det vil derfor kunne være praktisk at det i innkallingen tas med at spørsmålet om forenklet bobehandling vil bli tatt opp på første skiftesamling i boet. Hvor forenklet bobehandling er aktuelt, må opplysningene etter § 78 første ledd nr 3 tilpasses til dette.

Det er viktig at kunngjøringen skjer raskt. Justisdepartementet har tidligere innskjerpet overfor skifterettene at kunngjøring bør sendes Norsk Lysingsblad samme dag som konkursen åpnes. På grunn av de nye reglene om skyldnerens legitimasjon til å forplikte boet i § 100 annet ledd, får det økt betydning at kunngjøringen skjer raskt.

§ 79 har regler om tinglysing og registrering av melding om at konkurs er åpnet. Se nærmere punkt 2.43 om tinglysing og registrering.

2.3.3. Boets organer

Boets organer behandles i lovens kapittel 10. De består først og fremst av et bostyre, som skal bestå av en bostyrer, som vanligvis er en advokat, og av et kreditorutvalg. Kreditorutvalget skal ha fra ett til tre medlemmer, i tillegg kan de ansatte normalt kreve å få en representant i kreditorutvalget. I tillegg til bostyret kommer revisor (§ 90) som får en mer sentral stilling enn etter den tidligere lov, og skiftesamlingen som er boets høyeste organ bortsett fra skifteretten. Skifterettens instruksjons- og kontrollmyndighet er utbygget med regler om adgang til av eget tiltak eller etter klage på visse vilkår å oppheve eller omgjøre beslutninger av de øvrige boorganene, jf § 99 annet ledd. For øvrig vises til det som er sagt om gjeldsnemndas sammensetning m m i 2.23.

2.3.4. Særlig om skifterettens oppgaver

Skifteretten har både dømmende og administrative funksjoner under konkursbehandlingen. Foruten dens funksjoner i forbindelse med åpningen av konkurs, avgjørelse av rettstvister under bobehandlingen og slutningen av bo m v, skal skifteretten oppnevne bostyrer, også den midlertidige bostyrer, og revisor (jf §§ 77, 83 og 90), lede skiftesamlingene og føre et overordnet tilsyn med bobehandlingen i det hele, jf bl a §§ 120 flg om innberetning, årsredegjørelse, regnskap m v.

Skifteretten har et overordnet ansvar for at framdriften og bobehandlingen ellers foregår på tilfredsstillende måte. Etter § 121 annet ledd annet punktum kan skifteretten når som helst forlange at bostyret og dets medlemmer gir fulle opplysninger om bobehandlingen. Loven pålegger imidlertid ikke skifteretten noen plikt til å føre løpende kontroll med boets regnskaper eller forretningsførsel i sin alminnelighet. Etter loven er tilsynet med bostyreren primært pålagt kreditorutvalget, jf § 88 annet ledd. Skifterettene bør likevel selv holde ettersyn hos bostyreren med passende mellomrom, eventuelt innkalle vedkommende til med kort varsel å møte på skifterettens kontor. Når kreditorutvalget, eventuelt skifteretten, holder ettersyn, skal det gis påtegning om dette i vedkommende kassabok/regnskapsbok.

Skifterettens instruksjons- og kontrollmyndighet er nærmere behandlet i § 99. Det er her fastsatt at retten både kan pålegge bostyret å forelegge bestemte spørsmål for skiftesamlingen og på visse vilkår omgjøre eller oppheve avgjørelser truffet av de øvrige boorganene.

Skifteretten skal føre en fortegnelse over konkursboer og en over gjeldsforhandlingsboer. Boene skal føres inn i disse listene i kronologisk orden etter hvert som de tas under behandling. Da listene foruten å være til hjelp for skifterettene under bobehandlingen også tjener som grunnlag for Riksrevisjonens kontroll, må de til enhver tid holdes à jour. Av den nevnte grunn må alle begjæringer om konkurs eller gjeldsforhandling føres inn i vedkommende liste, selv om de ikke resulterer i at konkurs eller gjeldsforhandling blir åpnet.

2.3.5. Skyldnerens stilling under konkursen

Under konkursen mister skyldneren rådigheten over boets eiendeler, jf § 100 første ledd. Nytt i loven er regelen i annet ledd som gir skyldneren legitimasjon til å disponere overfor godtroende tredjemenn i en kort periode etter konkursåpningen. Medkontrahentens fordring kan imidlertid i disse tilfellene bare dekkes som dividendefordring, jf dekningsloven § 6-1 annet ledd. Legitimasjonsregelen i § 100 annet ledd er begrenset til tre dager etter at konkursåpningen er blitt kunngjort i Norsk Lysingsblad, men slik at legitimasjonsvirkningene ikke i noe tilfelle varer lenger enn 10 dager etter konkursåpningen. Når det gjelder oppfyllelser m v overfor skyldneren, gjelder det likevel ikke noen tidsfrist, jf § 100 tredje ledd. Medkontrahenten har bevisbyrden for at det forelå god tro.

2.3.6. Anmeldelse og prøving av fordringer

Skifteretten skal i kunngjøringen av konkursen oppfordre kreditorene til å anmelde sine fordringer, jf § 109. Fordringer som er meldt under umiddelbart forutgående gjeldsforhandling, er det ikke nødvendig å melde på nytt. Dette skal eventuelt opplyses i kunngjøringen. Anmeldelsen skal skje til den midlertidige bostyreren, ikke som hittil til skifteretten. Fordringshaveren vil kunne sikre seg bevis for at anmeldelsen er mottatt ved å sende denne rekommandert eller ved å be om mottakelsesbevis på gjenpart av anmeldelsen. Skifteretten kan i kunngjøringen kreve at det vedlegges kopi av anmeldelsen og pålegge bostyreren å returnere slik kopi med kvittering for mottakelsen til fordringshaverne. Anmeldingsfristene i tredje ledd er noe kortere enn tidligere.

Bostyreren skal føre liste over de anmeldte fordringene, jf § 110. Listen bør fores fortløpende etter hvert som anmeldelsene kommer inn. Plikten til å føre liste vil derfor til dels påligge den midlertidige bostyrer. Listen må føres slik at den gir oversikt over alle anmeldte fordringer, slik at ingen overses under den videre bobehandlingen.

§§ 111 til 116 har nærmere regler om prøving av fordringene. Det kan nevnes at § 111 tredje ledd har nye regler om prøving av fordringer med forskjellig prioritet. Fordringer som antas å ha fortrinnsrett

skal så vidt mulig gjennomgås først. Regelen tar sikte på å gi mulighet for rask utbetaling av slike fordringer. For å forenkle bobehandlingen bestemmes det også at prøving av fordringer som boet åpenbart ikke vil gi dekning for, kan unnlates. De fordringshaverne som berøres av et slikt vedtak, skal underrettes, slik at de selv kan sørge for at fordringene ikke foreldes. Se foreldelsesloven § 22 annet ledd.

2.3.7. Realisering av boets eiendeler

§ 117 inneholder nærmere regler om realisering av boets eiendeler. Det gis her uttrykk for at realiseringen skal skje på den måte som etter forholdene antas å ville gi størst utbytte, hvilket som oftest vil være at eiendelene selges ved underhåndssalg. Paragrafen suppleres av dekningsloven § 8-15 for så vidt gjelder salg på tvangsauksjon av eiendeler som er beheftet med pant.

Som svar på innkomne henvendelser har departementet tidligere uttalt at bostyrer og medlemmer av kreditorutvalget ikke underhånden bør kjøpe eiendeler som tilhører boet. Dette gjelder selv om salget foregår til høyeste lovlige pris, og samme regel bør gjelde også for revisor, skifterettsdommeren og skifterettens personale.

2.3.8. Bostyrets innberetning

§ 120 har regler om bostyrets innberetning, som stort sett er formet overensstemmende med reglene om gjeldsnemndas redegjørelse i § 21. Bestemmelsen er formet relativt detaljert. Det er ikke noe til hinder for at også andre spørsmål behandles i innberetningen når forholdene tilsier dette.

Det må påses at innberetningen er tilstrekkelig utførlig. Blant annet må skyldnerens forhold til straffelovens bestemmelser om konkursmisligheter, andre alvorlige straffbare forhold i forbindelse med den økonomiske virksomhet og bestemmelsene om konkursskarantene være behandlet. Innberetningen må inneholde slike faktiske opplysninger at skifteretten kan foreta en selvstendig vurdering. Hvor det kan være grunn til strafforfølgning, må bostyret også varsle påtalemyndigheten på et tidligst mulig tidspunkt, jf femte ledd.

Etter første ledd skal innberetningen avgis innen 3 måneder etter at bostyrer er endelig oppnevnt. Det er imidlertid klart at denne fristen ofte ikke vil kunne overholdes, bl a hvor boet er stort eller uoversiktlig. Skifteretten kan derfor i slike tilfeller forlenge fristen, jf fjerde ledd. Hvor skifteretten gir utsettelse med fristen, vil det imidlertid kunne være aktuelt å be om en foreløpig innberetning, hvor det gis oversikt over de opplysninger man til nå sitter inne med. Dette kan være nyttig for skifteretten i flere henseender, bl a vil det kunne gi grunnlag for å avgjøre spørsmålet om konkursskarantene på et tidligst mulig tidspunkt.

2.3.9. Forenklet bobehandling

En viktig bestemmelse er § 141 om forenklet bobehandling. Regelen gjelder hvor boet er enkelt og oversiktlig, eller dets midler så begrenset at det vanskelig kan bære utgiftene ved en ordinær bobehandling. Det må antas at den vil kunne få anvendelse i et betydelig antall boer. I disse tilfellene kan skifteretten for det første bestemme at bostyrer ikke skal oppnevnes. I så fall overtas bostyrerens plikter av skifteretten. For det annet kan det bestemmes at valg av kreditorutvalg bare skal skje hvis de som foreslås valgt, er villige til å påta seg vervet uten godtgjørelse. For det tredje kan det bestemmes at revisjonen av skyldnerens regnskaper og forretningsførsel skal skje i mindre utstrekning eller på annen måte enn bestemt i § 90. Det gis altså en generell hjemmel for å fravike § 90. Man kan f eks gi den særskilt oppnevnte revisor et begrenset oppdrag eller man kan helt unnlate å oppnevne egen revisor og isteden overlate denne oppgaven til bostyreren. For det fjerde kan det bestemmes at revisjonen av boets egne regnskaper skal utføres av skifteretten eller kreditorutvalget. For det femte kan det bestemmes at de oppgaver og den kompetanse som etter loven er tillagt skiftesamlingen, skal overføres til skifteretten eller til bostyret etter at den første skiftesamling er holdt. Regelen kom inn under Stortingets behandling, og er nærmere begrunnet i innstillingen side 16-17 hvor det bl a heter:

"Som tidligere nevnt vil det i mange konkursboer bare bli delvis dekning av de prioriterte krav. Som følge av dette er kreditorene lite interessert i å møte opp på skiftesamlingene i boet. Ofte er det bare skiftedommeren og bostyreren som er til stede. Fordringsprøvelsen blir i slike skiftesamlinger gjerne redusert til en formell vedtagelse av bestyrerens innstilling om godkjenning eller ikke godkjenning av de anmeldte krav. Heller ikke i den skiftesamling som er påbudt i utkastets § 128 kan man i slike boer regne med noen interesse fra kreditorhold

Etter komitéens mening kan skiftesamlingenes betydning ikke bare vurderes etter den interesse kreditorene viser. Også som et møte mellom skiftedommer og bestyrer eller bostyre kan skiftesamlingene være nyttige: Viktige beslutninger blir formalisert og protokollert, og skiftedommeren får gjennom møtene bedre anledning til å følge bobehandlingen og til å gripe inn hvor noe går skjevt. For kreditorene er det også en viktig rettssikkerhetsgaranti at fordringsprøvelsen foregår for skifteretten som en nøytral kontrollinstans.

Hvor det dreier seg om forenklet bobehandling etter nærværende paragraf, kan imidlertid saken stille seg noe annerledes. Særlig hvor boets midler er så begrenset at det vanskelig kan bære utgiftene ved en regulær bobehandling, kan det være grunn til å begrense plikten til å holde skiftesamling. Komiteen har derfor tilføyet et nytt nr 5 i nærværende paragraf, som ved forenklet bobehandling gir skifteretten adgang til å overføre skiftesamlingens kompetanse til seg selv eller til bostyret. Slik overføring kan skje generelt eller for en enkelt skiftesamling, det er f eks spørsmål om å fortsette og avslutte en fordringsprøvelse som ble påbegynt på en skiftesamling. For skifteretter som er sterkt belastet med arbeid, kan en delegasjon til bostyret være det naturlige, især hvor man har en erfaren bostyrer. I andre tilfeller kan skifteretten finne det mest hensiktsmessig at den selv overtar oppgavene. Hvor bostyret etter dette fungerer som skiftesamling, bør utskrift av protokollen fra de avholdte møter (Jf utkastets § 89) omgående sendes skifteretten til orientering."

Delegasjonen vil altså kunne gjelde alle skiftesamlinger unntatt den første skiftesamling som alltid skal holdes. Dessuten skal skiftesamling alltid holdes når det begjæres av fordringshaverne etter reglene i § 92, dvs etter begjæring av fordringshavere som representerer minst 1/5 av de samlede stemmeberettigede fordringer.

For det sjette kan det bestemmes at omfanget av bostyrets innberetning skal reduseres. Innberetningen skal imidlertid i alle tilfelle omfatte de forhold som er nevnt i § 120 første ledd nr 2 og nr 7, dvs at det skal gis en oversikt over boets stilling og en vurdering om det foreligger forhold som omfattes av reglene om konkurskarantene i § 142.

Departementet vil understreke at loven ikke må oppfattes slik at det nå skal være hovedregelen at skifteretten overtar bostyrers oppgaver, fører regnskaper m v i mindre boer. Med den belastning og bemanning skifterettene stort sett har i dag, vil det vanligvis bare være i unntakstilfellene at det er praktisk at skifteretten overtar de oppgaver som er nevnt i § 141 første ledd. Det vises for øvrig til at etter § 141 første ledd nr 1 kan skifteretten knytte til seg en medhjelper.

I tillegg til reglene i § 141, kan det nevnes at det i § 156 er regler om forenklet underretning til fordringshaverne m v. Her kan det bestemmes at påbudte underretninger skal skje på annen måte enn bestemt, eller helt eller delvis unnlates, hvis kostnadene ved den påbudte fremgangsmåten vil stå i fremtredende misforhold til fordringenes størrelse eller den dekning de kan ventes å få. I visse tilfelle vil også dette kunne medføre betydelige besparelser for boet.

§ 130 annet ledd inneholder en bestemmelse som tar sikte på forenklet behandling av små dividendebeløp under utlodningen. Det fastsettes her at skifteretten kan bestemme at fordringer skal settes ut av betraktning ved utlodningen, eller at utbetaling unnlates, dersom det beløp som vil tilfalle fordringshaver er uforholdsmessig lite i forhold til kostnader og arbeid med utlodning og utsending.

Departementet har foreløpig ikke gitt noen forskrift med hjemmel i siste punktum. Å utbetale dividende under kr 20 til 30 vil imidlertid normalt kunne unnlates i medhold av bestemmelsen.

2.3.10. Konkurskarantene

De nye reglene om konkurskarantene finnes i konkursloven §§ 142, 143 og 144. Bestemmelsene avløser reglene i aksjeloven §§ 13-19 og 13-20. Konkursloven § 142 inneholder de materielle vilkår for å ilegge konkurskarantene, § 143 inneholder regler om beslutningen om konkurskarantenen og § 144 har en bestemmelse om straff for den som forsettlig eller uaktsomt opptrer i strid med kjennelse etter § 143.

§ 142 første ledd bestemmer for det første at en skyldner som er gått personlig konkurs kan settes i konkurskarantene. Bestemmelsen må ses i sammenheng med sjette ledd som regulerer hvilke andre personer som også kan settes i karantene, jf nærmere nedenfor. Det oppstilles to alternative vilkår for at karantene kan besluttes. For det *første* kan dette skje dersom vedkommende med skjellig grunn mistenkes for en straffbar handling i forbindelse med konkursen eller den virksomhet som har ført til insolvensen. Straffbare handlinger i sin alminnelighet i forbindelse med den virksomhet skyldneren har drevet, f eks straffbar overtredelse av reglene i nærings- eller arbeidsmiljølovgivningen som ikke har sammenheng med konkursen, gir ikke grunnlag for konkurskarantene etter dette alternativ. I kravet om straffbar handling ligger at mistanke om at skyldneren objektivt sett har begått en lovovertrødelse ikke er nok — mistanken må også referere seg til straffeskyld, m a o at alle straffbarhetsvilkår foreligger.

For det *annet* kan det treffes beslutning om karantene dersom det må antas at vedkommende på grunn av uforsvarlig forretningsførsel er uskikket til å stifte et nytt selskap eller å være styremedlem eller administrerende direktør i et slikt selskap. I *antas* ligger at det må kreves en forholdsvis betydelig sannsynlighetsovervekt før karantene kan ilegges, jf Ot prp nr 39 for 1982-83 s 8 sp 2. Det må for det første antas at det foreligger uforsvarlig forretningsførsel, og det må antas at dette gjør vedkommende uskikket til å stifte nytt selskap eller å inneha stilling eller verv som nevnt. Inn under alternativet uforsvarlig forretningsførsel vil også falle uforsvarlig utføring av selskapsverv, f eks verv som styremedlem, jf Innst O nr 56 for 1983-84 s 17.

Ved vurderingen av om det foreligger uforsvarlig forretningsførsel må det legges vekt på om vedkommende har sørget for en forsvarlig planlegging og ikke har medvirket til risikopregede forretninger som står i misforhold til selskapets ressurser. Når det gjelder alternativet "uskikket til å stifte nytt selskap eller å inneha stilling eller verv som nevnt i annet ledd", må man se hen til hva slags uforsvarlig forhold som foreligger, for å vurdere om vedkommende skal anses for uskikket. Såvel hva de uforsvarlige forhold består i som graden av uforsvarlighet, må tillegges vekt. Det må foretas en konkret vurdering av om vedkommende på grunn av disse forhold er uskikket til å inneha stilling eller verv som nevnt. Det må ved vurderingen ses hen til formålet med bestemmelsen, som er å stoppe konkursgjengangere. Hvis uforsvarlige forhold må antas å være en engangsforeteelse, skal konkurskarantene normalt ikke ilegges.

Selv om vilkårene i første ledd er oppfylt, betyr ikke det at konkurskarantene *skal* ilegges. Etter annet ledd avhenger ileggelse av konkurskarantene av en rimelighetsvurdering hvor det skal "legges vekt på om det under hensyn til skyldnerens handlemåte og forholdene for øvrig synes rimelig å sette ham i karantene". Ved denne rimelighetsvurderingen vil det kunne tas hensyn til at en karantene som også rammer eksisterende verv, er en strengere reaksjon enn en karantene som bare stenger for nye verv.

Tredje og fjerde ledd inneholder regler om hva konkurskarantene kan innebære. Hovedregelen i tredje ledd er at skyldneren i et tidsrom av to år regnet fra konkursåpningen ikke kan stifte selskap som nevnt i femte ledd eller påta seg eller reelt utøve nye verv som medlem eller varamedlem av styret eller som administrerende direktør i slikt selskap. Det er altså adgangen til å stifte nye selskaper og påta seg nye verv som reguleres her. Bestemmelsene omfatter ikke det forhold at man tar gjenvalg i et styreverv som man hadde før konkurs ble åpnet. Dette er ikke et nytt verv i bestemmelsens forstand. Det er ikke anledning til å avsi en kjennelse som bare gjelder enkelte av de verv eller funksjoner som omfattes. Hvis først skifteretten finner at karantene bør ilegges, er det ikke grunn til å skille mellom de funksjoner som

er nevnt. Som hovedregel skal karantenen regnes fra konkursåpningen, og vil derfor kunne ramme verv som debitor måtte ha påtatt seg i tiden mellom konkursåpningen og avsigelsen av kjennelsen om konkurskarantene. I enkelte tilfeller kan det være rimelig at skyldneren får beholde slike verv. Dette kan gjøres ved at skifteretten etter tredje ledd annet punktum bestemmer at toårs-fristen for karantenen først skal regnes fra det tidspunkt da retten treffer sin avgjørelse. En slik utsettelse av fristens utgangspunkt kan også være aktuelt i tilfeller hvor det har tatt svært lang tid før kjennelsen om konkurskarantene treffes.

Fjerde ledd gir skifteretten hjemmel til å bestemme at konkurskarantenen også skal innebære at skyldneren for det nevnte tidsrom fjernes fra verv som han allerede har før konkursåpningen. Dette kan bare bestemmes når vilkårene i første ledd nr I foreligger, dvs når debitor med skjellig grunn mistenkes for en straffbar handling i forbindelse med konkursen eller den virksomheten som har ført til insolvensen. Bestemmelsen forutsetter at det også treffes beslutning om karantene for nye verv etter tredje ledd.

Femte ledd fastslår hvilke selskaper som omfattes av karantenevirkningene. Selskaper hvor minst en av deltakerne påtar seg et ubegrenset ansvar for gjelden, dvs ansvarlig selskap og kommandittselskap, omfattes ikke.

Sjette ledd regulerer hvem som kan settes i karantene når det er et selskap eller en stiftelse som har gått konkurs. Reglene utfyller altså bestemmelsen i første ledd om at den som har gått personlig konkurs kan settes i karantene. Reglene om konkurskarantene gjelder for det første tilsvarende for den som i løpet av det siste år før konkurs blir åpnet i selskapets bo har vært fullt ansvarlig deltaker i et ansvarlig selskap eller kommandittselskap. For det annet gjelder reglene tilsvarende for den som i løpet av det siste år før konkurs blir åpnet i selskapets bo formelt har innehatt eller reelt har utøvet verv som medlem eller varamedlem av styret eller som administrerende direktør i et selskap som nevnt i femte ledd.

Beslutning om konkurskarantene treffes etter § 143 første ledd ved kjennelse av den skifterett som behandler konkursboet eller som har behandlet det. Etter lovens § 120 nr 7 plikter bostyret i sin innberetning å foreta en vurdering av om det foreligger forhold som omfattes av reglene om konkurskarantene. Innberetningen bør dermed på et tidlig tidspunkt kunne gi skifteretten det nødvendige materiale til å vurdere spørsmålet om konkurskarantene. En kjennelse kan imidlertid også avsies før innberetningen foreligger dersom omstendighetene gir grunnlag for det. For at bestemmelsen skal virke etter formålet, er det viktig at kjennelse om konkurskarantene avsies snarest mulig.

Loven inneholder ikke regler om hvem som skal ta initiativet til en vurdering av om skyldneren skal settes i karantene. Det normale vil være at spørsmålet om konkurskarantene bringes opp av bostyreren, eller f eks av påtalemyndigheten. Skifteretten må imidlertid også selv kunne ta opp spørsmålet når den finner grunn til det. Fremkommer det ikke opplysninger som tyder på at konkurskarantene kan være aktuelt, har skifteretten ikke plikt til i hvert enkelt tilfelle å ta spørsmålet opp til formell vurdering, og treffe beslutning om at karantene ikke skal ilegges.

De nye bestemmelsene om konkurskarantene i §§ 142 og 143 får anvendelse ved stiftelse av selskap eller ervervelse av nye verv etter lovens ikrafttredelse, jf ikrafttredelsesloven del III nr 3. Dette innebærer at også de som er kommet i automatisk karantene etter aksjeloven § 13-19 før ikrafttredelsen, vil kunne stifte selskap eller påta seg nye verv etter dette tidspunkt, med mindre skifteretten ilegger karantene etter de nye reglene. Har skifteretten derimot fjernet skyldneren fra eldre verv etter aksjeloven § 13-20, vil denne beslutningen fortsatt gjelde.

Vi viser for øvrig til lov 6 juni 1980 nr 21 om handelsvirksomhet kap 2 hvor § 2-3 er endret ved ikrafttredelsesloven for konkurs- og dekningsloven avsnitt II nr 41.

2.3.11. Anvar for kostnadene ved bobehandlingen

Dersom konkurs er blitt åpnet i henhold til § 60, og det viser seg at boet ikke har tilstrekkelig midler til å dekke kostnadene ved bobehandling, er konkursrekvirenten ansvarlig for det overskytende, jf § 73 første ledd. Ved forskrift 30 september 1985 er ansvarsbeløpet likevel begrenset til de første kr

12.000 ut over det boets midler kan dekke, samt 1/3 av eventuelle kostnader ut over de 12.000. (Se vedlegg 3). Kostnader som ikke kan dekkes av bomidlene, og som rekvirenten ikke hefter for eller ikke kan betale, dekkes av staten, jf § 73 annet ledd første punktum.

Rekvirentens ansvarsbeløp etter § 73, jf forskrift 30 september 1985, skal han innbetale forskottsvis når han leverer konkursbegjæringen til skifteretten, jf § 67 slik denne bestemmelsen lyder etter endring ved lov 14 juni 1985 nr 69. Bestemmelsen må praktiseres slik at rekvirenten bare skal innbetale kr 12.000 når han leverer konkursbegjæringen. Unntak gjelder når det offentlige opptrer som rekvirent, eller når det er skyldneren selv som begjærer oppbud. Videre er det et vilkår for at skifteretten skal åpne konkurs i medhold av § 57 eller § 65 at en eller flere av *kreditorene* er villig til å innbetale forskottsbeløpet, jf NOU 1972:20 s 116 sp 2 nederst og s 131 sp 2.

Statens ansvar for bokostnadene innebærer ikke at det skal være noen videre adgang enn tidligere til å fortsette bobehandlingen ut over det som boets egne midler kan dekke.

Dersom den midlertidige bostyrer eller bostyret finner at boets midler er utilstrekkelige til å dekke kostnadene ved dets fortsatte behandling, skal skifteretten underrettes, jf § 135. Skifteretten innkaller deretter til skiftesamling til drøftelse av spørsmålet om instilling av bobehandlingen. Retten kan også innkalle til slik skiftesamling på eget initiativ, jf § 92, men plikten til å påse at bobehandlingen ikke pågår lenger enn den bør, påhviler i første rekke den midlertidige bostyrer og bostyret ikke skifteretten. Forsømmelse her kommer i betraktning ved salærfastsettelsen, jf § 157 fjerde ledd, og kan medføre ansvar etter alminnelige erstatningsregler.

Senest i skiftesamlingen må det være fremsatt bindende tilbud om sikkerhetsstillelse fra kreditorene hvis innstilling av bobehandlingen skal unngås. Også en begrenset sikkerhetsstillelse kan godtas, hvis beløpet muliggjør fortsatt bobehandling i et rimelig tidsrom. Skifteretten kan gi en kort utsettelse med den endelige avgjørelse dersom det er påkrevd for å gi sikkerhetsstilleren nødvendig tid til å ordne sikkerheten m v.

I tilfeller hvor det er muligheter for å bringe aktiva inn i boet gjennom en omstøtelsessak, men hvor boet ikke selv har midler til å føre saken, skal også prosedyren i § 135 følges. Staten skal ikke etter § 73 bli nødt til å dekke kostnadene ved omstøtelsessaken.

Dersom bostyreren antar at det kan foreligge straffbare forhold i forbindelse med skyldnerens økonomiske virksomhet, og han mener det vil være av verdi om han undersøker dette ut over hva bomidlene strekker til for å dekke hans salærkrav m v, skal han underrette påtalemyndigheten. Påtalemyndigheten får så eventuelt engasjere bostyrer, revisor o a på kontraktbasis for å drive undersøkelsene videre. Det er ikke meningen at staten automatisk skal dekke utgiftene til dette i henhold til § 73, og § 135 pålegger selvsagt ikke bostyrer å drive gratisarbeid.

2.4. Fellesregler for gjeldsforhandling og konkurs

2.4.1. Allment

Fellesreglene for gjeldsforhandling og konkurs er samlet i lovens tredje del. Her finnes regler om skifterettens kompetanse og saksbehandling, avgjørelser og rettsmidler, regler om godtgjørelse til gjeldsnemnd, bostyre og revisor, om taushetsplikt og om overenskomster med fremmede stater.

§ 146 inneholder nye regler om skifterettens stedlige kompetanse. Av praktiske grunner bestemmes det at for skyldnere som driver en firmaregistret virksomhet, skal gjeldsforhandling og konkurs foregå i den rettskrets hvor skyldneren har sitt hovedforretningssted. For øvrig skal bobehandlingen som tidligere foregå ved skyldnerens hjemting. Reglene i § 146 er også avgjørende for norsk skifteretts internasjonale kompetanse, slik at norsk skifterett overhodet ikke er kompetent til å åpne konkurs i andre tilfeller enn her nevnt.

§ 152 har regler om rettsmidler mot skifterettens avgjørelser. I stor utstrekning inneholder de enkelte paragrafer i loven nærmere bestemmelser om hvilket rettsmiddel som skal benyttes. Det vanligste rettsmiddel etter loven er kjæremål. Bortsett fra avgjørelser om erstatningsansvar etter § 76 for

urettmessig konkursbegjæring m v, er det bare to grupper avgjørelser som er gjenstand for anke.

For det *første* er rettsmidlet anke når det gjelder avgjørelser om hvorvidt konkurs skal åpnes eller ikke, jf § 72 annet ledd som gjelder konkursåpning etter en selvstendig konkursbegjæring. Hvor konkurs åpnes i forbindelse med innstilling av en mislykket gjeldsforhandling, er de tvilsspørsmål som knytter seg til skyldnerens økonomisk stilling, normalt avklaret, slik at kjæremål er tilstrekkelig, jf § 57 fjerde ledd. Anke og kjæremål vil i begge disse tilfellene gå direkte til Høyesterett respektive Høyesteretts kjæremålsutvalg. Alle andre avgjørelser går til lagmannsretten. For det *annet* følger det av § 152 første ledd at "kjennelser som avgjør tvist om utlevering eller dekning av midler som er under skifterettens behandling" er gjenstand for anke. Etter annet punktum kan det imidlertid etter at partene har fått uttale seg bestemmes at tvist om anmeldte fordringer skal behandles etter reglene for kjæremål.

For øvrig vil skifterettens avgjørelser være gjenstand for kjæremål, med mindre annet er uttrykkelig bestemt eller hvor avgjørelsen "på grunn av sin art ikke egner seg for rettslig overprøving". Det siste vil dels omfatte avgjørelser hvor overprøving er upraktisk, f eks fristfastsetting, dels avgjørelser i bagatellsaker hvor overprøving ikke synes naturlig.

Tidligere har visse avgjørelser av skifteretten vært gjenstand for administrativ avgjørelse i form av klage til Justisdepartementet. Dette gjelder bl a klage over salærfastsettelser og beslutning om å godkjenne eller ikke godkjenne skyldnerens regnskap. Disse ordningene opprettholdes ikke. Også her skal det altså skje rettslig overprøving.

§ 161 inneholder regler om adgang til å inngå overenskomster med fremmede stater om gjeldsforhandling og konkurs. Norge har hittil bare inngått én slik overenskomst, nemlig den nordiske konkurskonvensjon av 7 november 1933. Denne konvensjonen er nå revidert, og endringene vil bli ratifisert når konkursloven har trådt i kraft.

2.4.2. Nærmere om fastsettelse av godtgjørelse til gjeldsnemndas og bostyrets medlemmer

Lovens § 157 inneholder nærmere regler om godtgjørelse til gjeldsnemndas og bostyrets medlemmer. Godtgjørelsen fastsettes av skifteretten ved kjennelse. Skifterettens salærfastsettelse kan påkjæres til lagmannsretten, jf § 152 annet ledd.

Det er i loven ikke fastsatt noen nærmere regler for hvilke prinsipper som skal legges til grunn ved fastsettingen. Det er imidlertid lovens forutsetning at godtgjørelsen skal fastsettes etter de samme kriterier som tidligere.

Salærforslaget skal være begrunnet og bør inneholde en arbeidsoppgave hvor det nærmere redegjøres for det arbeid som er nedlagt. Det kan være en fordel å oppgi antall medgåtte arbeidstimer. For øvrig må forslaget være så spesifisert at det er mulig å vurdere salærkravets rimelighet.

Salærets størrelse vil måtte fastsettes på grunnlag av et skjønn, både når det gjelder anvendt tid og timesats. Ved fastsettelsen skal skifteretten se hen til boets omfang og vanskelighetsgrad. Selv om den endelige salærfastsettelse vil bygge på en konkret helhetsvurdering, er det enkelte momenter som særlig vil ha betydning ved bedømmelsen av arbeidsoppgavens rimelighet. Blant disse momenter fremheves størrelsen av aktiva og passiva. Et bos aktiva og passiva vil i alminnelighet være veiledende for hvor omfattende skyldnerens virksomhet har vært. Det er naturlig å se hen til dette moment ved bedømmelsen av hvilket arbeid som har vært nødvendig. Andre momenter som vil ha betydning for gjeldsforhandlingens/bobehandlingens omfang er hvorvidt arbeidet har vært vanskelig fordi skyldneren har innviklede regnskapsforhold, hvorvidt det har vært tvister eller for øvrig uklarhet om fordringer, eventuelt om det har vært nødvendig med særlige undersøkelser på grunn av mistanke om straffbart forhold fra skyldnerens side osv. Det skal også ses hen til det arbeid som har vært nødvendig for forvaltningen og realisasjonen av boets eiendeler, samt eventuelle kostnader som er påløpt, f eks lagringsutgifter. Et moment som kan ha betydning er om arbeidet har vært av en slik karakter at det hovedsakelig kunne ha vært utført av underordnet kontorpersonale. For øvrig vil det ved salærfastsettelsen være et moment hvorvidt arbeidet er blitt utført med tilstrekkelig hurtighet, jf § 157

fjerde ledd.

Skifterettene har i noen grad benyttet forskjellig timesats ved fastsettelsen av salæret. Avgjørelsen av hvilken timesats som vil være rimelig og nødvendig i det enkelte tilfelle beror på boets omfang og vanskelighetsgrad, men også på de stedlige forhold. I praksis har den timesats som følger av salærforskriften for straffesaker og benefiserte saker representert et veiledende utgangspunkt. Ofte vil imidlertid arbeidet ha et slikt omfang og en slik karakter at salærene blir liggende over satsene etter salærforskriftene.

Skifteretten bes særlig påse at salæroppgaven inneholder opplysninger om inkassosalær, provisjon m v, jf § 157 første ledd.

2.4.3. Tinglysing og registrering

Etter konkursloven skal endel meldinger tinglyses eller registreres i løsreregisteret, grunnboken eller andre realregistre og handelsregisteret.

Etter lovens § 36 skal på begjæring av gjeldsnemnda melding om at skyldneren har åpnet offentlig forhandling om tvangsakkord tinglyses eller registreres i løsreregisteret, grunnboken eller lignende realregistre, så som skips-, varemerke- og panteregister, såfremt skyldneren eier fast eiendom eller andre registrerte eiendeler. Dessuten skal melding registreres i handelsregisteret dersom skyldneren er registrert der.

En slik melding må, foruten opplysningen om at tvangsakkord er åpnet, inneholde skyldnerens fulle navn, fødselsnummer (fødselsdata og personnummer — bare fødselsdata for den som ikke har personnummer) og adresse. For foretak skal oppgis firma, foretaksnummer og kontoradresse. Det vises til tinglysningsforskriftenes § 19 når det gjelder løsreregisteret. Driver konkursdebitor et enkeltmannsforetak, bør både navn/personnummer og firma/foretaksnummer oppgis i melding til løsreregisteret. Overfor realregistre er det ikke noe krav om adresse.

Tilsvarende melding skal bostyreren eller skifteretten sørge for blir tinglyst eller registrert når det åpnes konkurs i skyldnerens bo, jf lovens § 79. I særlige tilfeller kan begjæring om slik tinglysing fremsettes over telefon eller på annen enkel måte. Man tenker her på de tilfeller der det er en reell fare for at skyldneren urettmessig vil forsøke å disponere over eiendeler som omfattes av boets beslagsrett før en skriftlig begjæring når fram gjennom posten til tinglysnings- eller registreringsmyndigheten. I forskrift 20 september 1985 har departementet gitt nærmere regler om fremgangsmåten ved tinglysing /registrering på grunnlag av telefonhenvendelser (se vedlegg 6).

Foruten de opplysningene som loven og tinglysningsforskriftene krever, vil det også være av praktisk nytte, særlig ved løsreregisteret, at de nevnte meldingene opplyser om skifterettens navn, hvem som er formann i gjeldsnemnda, jf § 7 tredje ledd, og midlertidig bostyrer, jf § 77 første ledd, samt deres adresse og dato for åpning av konkurs/tvangsakkordforhandling.

Departementet antar at det ikke er et vilkår for tinglysing av melding om åpning av akkordforhandling eller konkurs i realregistre at skyldneren har grunnbokshjemmel til vedkommende eiendom. Tinglysing bør således ikke nektes dersom det etter omstendighetene må legges til grunn at skyldneren, selv om han ikke har grunnbokshjemmel, er den reelle eier av eiendommen. Spørsmålet må avgjøres av tinglysningsdommeren i det enkelte tilfelle.

Når kjennelse om stadfestet akkord er blitt rettskraftig, forhandlinger om tvangsakkord blir innstilt etter samtykke fra fordringshaverne eller konkursen er endelig avsluttet, skal tinglyst melding slettes, jf §§ 53, 56 og 138.

Dersom det blir truffet vedtak om rådighetsforbud før konkurs åpnes, jf § 75, skal skifteretten sørge for at rådighetsforbudet blir tinglyst eller registrert. Dersom ikke kjennelsen om rådighetsforbud inneholder de nødvendige opplysninger, må skifteretten gi disse i følgeskrivet, jf tinglysningsforskriftenes § 19 når det gjelder løsreregisteret. For tinglysing i realregistrene er det viktig at en påser at fast eiendom m v blir riktig betegnet, jf tinglysningsloven § 8 og tinglysningsforskriftene § 4. Faller rådighetsforbudet bort, eller blir det opphevd, jf kkl § 75 annet ledd, må skifteretten sørge for at den

registrerte eller tinglyste meldingen blir slettet.

Registrering og tinglysning skjer normalt på grunnlag av *skriftlig* melding. Meldingen må utformes så enkelt og oversiktlig som mulig, uten overflødige opplysninger. Egne blanketter er foreløpig ikke utarbeidet. En melding om konkursåpning til løssøreregisteret kan f.eks. se slik ut:

(Innsenders navn
og adresse,
eventuelt tildelt
kundernummer i
løssøreregisteret)

MELDING OM KONKURSÅPNING

KONKURSSKYLDNERENS FIRMA:	Ås Elektro A/S
FORETAKSNUMMER:	9999999
KONTORADRESSE:	Strandgt 4, 1234 Lillevik
SKIFTERETT:	Lillevik skifterett, Storgaten 2, 1234 Lillevik
MIDLERTIDIG BOSTYRER:	Adv Marte Kirkerud, Storgt I 1234 Lillevik
KONKURSÅPNINGSDATO:	30 juli 1986

Meldinger etter konkursloven §§ 36, 53, 56, 79 og 138, samt sletting etter §§ 53, 56 og 138 og av rådighetsforbud, jf. over, er fritatt for gebyr i medhold av rettsgebyrloven § 22 nr 1 og 3. Det samme vil gjelde for melding til handelsregisteret idet disse meldingene ikke skal kunngjøres, jf. rettsgebyrloven § 24. For registrering av rådighetsforbud etter lovens § 75 betales derimot rettsgebyret, jf. rettsgebyrloven § 21.

3. LOV OM FORDRINGSHAVERNES DEKNINGSRETT

3.1. Oversikt og innledende bestemmelser

Lov om fordringshavernes dekningsrett samler en rekke viktige materielle regler om kreditorforfølgning. I tillegg til kapittel I som bl. a. inneholder definisjoner av begreper som brukes senere i loven, er loven delt i to deler:

Første del om gjenstanden for fordringshavernes dekningsrett omfatter alminnelige regler om beslagsretten (kapittel 2), regler om private beslagsforbud (kapittel 3), om beslagsretten i selskapsforhold (kapittel 4) og om omstøtelse (kapittel 5).

Annen del om kreditorfellesskapet ved insolvensbehandling av bo omfatter regler om fordringshavernes dekningsrett (kapittel 6), om bobehandlingens innvirkning på skyldnerens kontraktsmessige forpliktelser (kapittel 7), om fordringshavere med særskilt dekningsadgang (kapittel 8) og om prioritetsordenen for dekning av fordringer (kapittel 9).

Delvis inneholder loven regler som tidligere stort sett ikke har vært lovfestet. Dette gjelder bl a reglene om private beslagsforbud, om beslagsretten i selskapsforhold, om fordringshavernes dividenderett og om bobehandlingens innvirkning på skyldnerens kontraktsforpliktelser. Reglene om omstøtelse og om fordringshavere med særskilt dekningsrett har hittil vært å finne i konkursloven, og med henvisninger til de sistnevnte reglene i akkord- og skifteloven. Dessuten innkorporerer loven de bestemmelsene som i dag finnes i lov 13 juni 1975 nr 37 om fordringshavernes dekningsrett og i prioritetsloven av 31 mai 1963 nr 2. Disse to lovene blir nå opphevd.

Kapittel I med innledende bestemmelser inneholder først og fremst enkelte sentrale definisjoner. Her kan særlig nevnes definisjonen av fristdagen, jf §§ 1-1 til 1-3. Fristdagen har først og fremst betydning som utgangspunkt for beregning av omstøtelsesfristene i lovens kapittel 5 og for andre frister som er bestemmende for insolvensbehandlingens virkninger tilbake i tiden. Dessuten defineres tidspunktet for åpningen av bobehandlingen, jf § 1-4. Åpningstidspunktet er i første rekke avgjørende for skyldnerens adgang til å forplikte boet og for de dermed sammenhengende regler om hvilke fordringer som kan gjøres gjeldende i boet. Definisjonen av "skyldnerens nærstående" i § 1-5 knytter seg til bestemmelser i loven hvor det p g a personer eller selskaper m v som skyldneren er særlig knyttet til, gjelder strengere regler enn overfor andre. Begrepet får bl a anvendelse ved de forlengete omstøtelsesfrister for gaver m v i kap 5.

3.2. *Gjenstanden for fordringshavernes beslagsrett*

Kapittel 2 inneholder de alminnelige reglene om fordringshavernes dekningsrett som bl a omfatter reglene om omfanget av skyldnerens unntaksrett ved kreditorforfølgning. Reglene svarer i det alt vesentlige til reglene i lov 13 juni 1975 nr 37 om fordringshavernes dekningsrett som nå blir opphevd.

Kapittel 3 inneholder utførlige regler om private beslagsforbud. Hittil har reglene om private beslagsforbud vært uklare og mangelfulle. I § 3-1 første ledd er hovedregelen at private beslagsforbud bare kan nedlegges i forbindelse med vederlagsfri overføring. Loven klargjør også spørsmålet om forholdet ved overføring mot delvis vederlag. Vederlaget må ikke utgjøre mer enn halvdel av formuesgodets verdi på overføringstiden. Hvis beslagsforbudet skal gi beskyttelse også mot fremtidig gjeld, vil det være et gyldighetsvilkår at det også oppstilles begrensninger i erververens egen rådighet, jf § 3-2. For beslagsforbud som bare skal ha virkning for eldre gjeld, oppstilles det ikke slike begrensninger.

I § 3-3 er det gitt rettsvernregler for private beslagsforbud. For fast eiendom og registrerbart løsøre må beslagsforbudet, og i tilfelle rådighetsbegrensningene, tinglyses. Ved beslagsforbud i andre formuesgjenstander, må en spesifisert liste over disse tinglyses i løsreregisteret. Rådigheten over penger, verdipapir og enkle fordringer må i tillegg overføres til en tillitsmann, jf § 3-4. Tilsvarende rettsvernregler gjelder for løsningsretter til fordel for skyldnerens nærstående, jf § 3-10.

For tinglysing av beslagsforbud og løsningsrett betales rettsgebyret, jf rettsgebyrloven § 21.

Etter § 3-4 skal det ved private beslagsforbud alltid oppnevnes en tillitsmann som dels skal forvalte de beslagsfrie eiendelene, dels føre tilsyn med beslagsfrie eiendeler i skyldnerens besittelse. Regler som overdrageren har gitt for disponeringen av beslagsfrie eiendeler, vil kunne endres eller oppheves etter reglene i lov om stiftelser, jf § 3-5.

Kapittel 4 inneholder regler om beslagsretten i visse selskapsforhold. Reglene omfatter ansvarlige selskaper og kommandittselskaper samt partrederier etter sjøloven kap 3. Reglene i dekningsloven kap 4 ble endret i forbindelse med vedtakelsen av lov 21 juni 1985 nr 83 om ansvarlige selskaper og kommandittselskaper (selskapsloven). Etter § 4-2 har selskapets fordringshavere fortrinnsrett til å søke

dekning i selskapsmidlene, og det kan åpnes egen selskapskonkurs i selskaper som omfattes av kapitlet.

Dekningsloven kap 4 vil ikke bli satt i kraft før i forbindelse med ikrafttredelsen av selskapsloven.

Kapittel 5 inneholder reglene om omstøtelse. Omstøtelsesreglene går ut på at man kan skjære gjennom kreditorskadelige disposisjoner som skyldneren har foretatt før konkursåpningen, og kreve tilbakeføring til boet av de gjenstander eller verdier det dreier seg om. For så vidt gjelder konkurs, innebærer revisjonen stort sett en modernisering av de tidligere regler, selv om det også foreslås enkelte nye omstøtelsesregler. Den mest betydningsfulle nyhet i loven er imidlertid at omstøtelsesreglene generelt skal gjelde også ved forhandling om tvangsakkord og ved skifte av insolvent dødsbo. Man vil dermed kunne unngå at behandlingen av et akkordforhandlingsbo eller et insolvent dødsbo må gå over til konkurs bare for å få gjennomført omstøtelse av enkelte disposisjoner.

Det foreslås regler om omstøtelse på objektivt grunnlag av gaver, avkall på falt arv, urimelig lønnsutbetaling m m, ekstraordinær betaling, motregning, sikkerhetsstillelse for eldre gjeld og utlegg, jf §§ 5-2 til 5-8. 1 tillegg er den alminnelige subjektive omstøtelsesregel lovfestet i § 5-9.

Omstøtelsesreglene i §§ 5-3 og 5-4 er nye. De gjelder avkall på falt arv og urimelig lønnsutbetaling m m, og har det til felles at der er snakk om disposisjoner som det kan være vanskelig å ramme med reglene om omstøtelse av gaver. Reglene om ekstraordinær betaling i § 5-5 avløser reglene i konkursloven av 1863 § 44 om omstøtelse av betaling med usedvanlige betalingsmidler og av uforfalt gjeld, men har videre rekkevidde. De omfatter bl a også ekstraordinær betaling med beløp som betydelig har forringet skyldnerens betalingsevne. Det er heller ikke avgjørende om gjelden formelt er forfalt ved betalingen. Den normale betalingstid er avgjørende, regelen vil således kunne komme inn i tilfelle av ekstraordinær forskyvning av forfallstiden som følge av insolvensen.

Omstøtelsesfristen for gave er som etter tidligere rett ett år, jf § 5-2 første ledd. For gaver til skyldnerens nærstående og til hans ektefelle, ugifte samboende eller forlovede oppstilles det tilleggsfrister. Det samme systemet har man for reglene om omstøtelse av ekstraordinær betaling, sikkerhetsstillelse for eldre gjeld, og utlegg, men her er den generelle, absolutte omstøtelsesfristen tre måneder.

Ved omstøtelse på objektivt grunnlag skal de mottatte ytelser som utgangspunkt tilbakeføres dersom en av partene krever det, jf § 5-11. Boets krav er begrenset til medkontrahentens berikelse. Ved omstøtelse på subjektivt grunnlag har boet krav på erstatning for det tap det er blitt tilføyd ved den omstøtelige disposisjon, jf § 5-12. Boet kan som utgangspunkt kreve naturalrestitusjon. Etter annet ledd innføres imidlertid en adgang til å nedsette medkontrahentens ansvar, forutsatt at denne bare har utvist uaktsomhet. Ansvarer kan dog ikke settes lavere enn ved omstøtelse på objektivt grunnlag.

3.3. *Kreditorfellesskapet ved insolvensbehandling av bo*

Kapittel 6 inneholder generelle regler om fordringshavernes dividenderett, dvs regler som kommer til anvendelse på alle krav mot boet som ikke er massekrav. Reglene stemmer stort sett med tidligere rett, men har for de flestes vedkommende hittil ikke vært lovfestet.

Man gir her regler om hvilke fordringer som er dividendefordringer, og klargjør reglene om uforfalte og betingede fordringer samt regressfordringer, jf §§ 6-1 til 6-3. En nyhet i forhold til tidligere rett er at også enkelte fordringer som er oppstått etter åpningen av bobehandlingen, er dividendefordringer, jf § 6-1 annet ledd. Dette har sammenheng med de nye reglene om skyldnerens legitimasjon i § 100, se punkt 2.3.5.

Videre fastslås det uttrykkelige regler om omgjøring av alle fordringer til pengefordringer (§ 6-4) og om konkursskyldnerens ansvar for den del av gjelden som ikke dekkes av den utbetalte dividende (§ 6-6).

Kapittel 7 inneholder regler om bobehandlingens innvirkning på skyldnerens kontraktmessige forpliktelser. Hittil har man hatt forholdsvis utførlige regler om dette for kjøpsforhold, jf kjøpsloven §§

39-41, men for andre kontraktstyper enn kjøp har man stort sett manglet uttrykkelige lovregler. I §§ 7-2 til 7-9 er det gitt generelle regler om skyldnerens kontraktsmessige forpliktelser. Det er imidlertid vanskelig å gi regler som vil kunne få alminnelig anvendelse på alle ulike kontraktstyper, og i § 7-1 er det uttrykkelig sagt at reglene i kap 7 bare kommer til anvendelse når ikke "annet følger av andre lovbestemmelser eller vedkommende rettsforholds egenart". De generelle reglene i §§ 7-2 til 7-9 kommer heller ikke til anvendelse når annet følger av de spesielle bestemmelsene i §§ 7-10 flg.

Reglene i kjøpsloven §§ 39 til 41 endres ikke. Nye regler om kjøpsforhold vil imidlertid bli foreslått i utkast til en helt ny kjøpslov som er under utarbeidelse i departementet.

Reglene om medkontrahentens rett til å holde tilbake sin egen ytelse (stansingsretten) i § 7-2 svarer til kjøpsloven § 39. Reglene må sammenholdes med § 7-9 om boets tilbakeleveringsplikt.

Etter § 7-3 gis boet som utgangspunkt rett til å tre inn i de gjensidig bebyrdende kontrakter som skyldneren har sluttet, men medkontrahenten kan kreve at boet uten ugrunnet opphold tar stilling til om det vil tre inn. Det er imidlertid viktige unntak fra hovedregelen om boets rett til inntreden, jf § 7—1 første punktum og § 7—3 annet ledd. Hvis boet benytter seg av sin rett til å tre inn i avtalen, blir det berettiget og forpliktet på avtalens vilkår. Nærmere regler om dette fins i § 7-4. Boets plikt til å betale eller stille sikkerhet er regulert i § 7-5.

Selv om hovedregelen ved boets inntreden i en avtale er at det fullt ut blir forpliktet på avtalens vilkår, gjør det seg gjeldende særlige hensyn ved avtaler med særlig lang løpetid. Boet vil kunne ha sterkt behov for å tre inn i slike avtaler, men bare for en begrenset tid. Det bestemmes derfor i § 7-6 at boet skal ha adgang til å si opp avtalene med sedvanemessig varsel eller hvis slik sedvane ikke foreligger, med tre måneders varsel. Hvis medkontrahenten lider tap på grunn av at boet benytter sin adgang til oppsigelse, kan dette tapet kreves dekket som dividendefordring.

§ 7-7 inneholder regler om medkontrahentens hevingsrett. Dersom medkontrahenten hever avtalen fordi boet ikke trer inn eller ikke stiller sikkerhet, kan han kreve det tap han lir fordi avtalen ikke blir riktig oppfylt dekket som dividendekrav. Se § 7-8. Hittil har medkontrahentens erstatningskrav i slike tilfeller ikke blitt godkjent som dividendekrav.

§§ 7-11 til 7-13 inneholder særregler for enkelte kontraktstyper. Det gjelder leieavtaler, avtaler om produksjonsavgift og gaveløfter. Dessuten er § 7-11 reservert for senere innarbeidelse av regler om arbeidsavtaler. Leieavtaler for fast eiendom som skyldneren har inngått i forbindelse med sin ervervsvirksomhet, vil boet regelmessig måtte disponere en viss tid pga avvikling og eventuell videreføring av virksomheten. Det bestemmes derfor at boet uten særskilt vedtakelse trer inn i slike avtaler dersom bruken er tiltrådt før boåpningen, jf § 7-10. Boet vil imidlertid innen 4 uker kunne si fra at det ikke trer inn og stille det leiede til utleierens disposisjon. Leien for det tidspunkt som boet disponerer det leide, blir likevel også i disse tilfellene massekrav.

Reglene om motregning i konkurs, solidariske skyldforhold og visse spørsmål om panthavers stilling i konkurs er samlet i kapittel 8. Reglene er stort sett i overensstemmelse med tidligere rett, men en rekke spørsmål som hittil ikke har vært lovregulert og til dels har vært tvilsomme, er forsøkt avklart.

Motregningsadgangen er regulert i §§ 8-1 flg. Utgangspunktet er at motregningsadgangen ikke er videre i konkurs enn utenfor konkurs, jf § 8-1 annet ledd første punktum. I Ot prp nr 50 for 1980-81 s 193-94 er det forutsatt at hvor motregning overfor skyldnerens innskudd på foliokonto er avskåret *utenfor* konkurs, er det heller ikke motregningsadgang *i* konkurs.

Reglene om motregning med fordringer som er ervervet ved overdragelse tilstrammes i § 8-2. Fordringer som er ervervet ved overdragelse eller utlegg senere enn tre måneder før fristdagen, vil ikke kunne benyttes til motregning. Videre nektes motregningsrett hvis erververen ved overdragelsen visste eller burde vite at skyldneren var insolvent. §§ 8-3 til 8-5 inneholder særlige regler om motregning med betinget eller etterprioritert motfordring m v.

Reglene i §§ 8-1 annet ledd, 8-2 og 8-4 må sees i sammenheng med omstøtelsesregelen i § 5-6.

§§ 8-7 til 8-12 gjelder solidariske skyldforhold. § 8-7 regulerer solidarkreditors "dividenderett" og svarer til konkursloven av 1863 § 121 første punktum. Bestemmelsen gir kreditor rett til å få

dividenden beregnet etter fordringens fulle beløp selv om fordringen er redusert ved avdrag fra en solidarisk medskyldners side. Reglene gjelder bare ved avdragsbetaling. Dersom kreditor har fått full betaling, har han ikke noe krav å melde. Isåfall oppstår spørsmål om hvilken rett den innfriende medskyldner har, jf § 8-11. Den fulle dividenderett etter § 8-7 gjelder ved avdrag fra en medforpliktet som er regressberettiget, ved dividendebetaling fra en medskyldners bo og ved avdrag fra en medskyldner mottatt senere enn tre måneder før fristdagen. Reglen gjelder både ved prinsipal og subsidiær solidaritet.

For øvrig inneholder kapitlet bl a regler om regressen mellom solidarisk skyldnerens boer, jf § 8-8, om den innfriende solidarisk skyldners dividenderett, jf § 8-11, og om dividendefordelingen mellom innfriende solidarisk skyldnere, jf § 8-12. Disse reglene svarer stort sett til tidligere gjeldende rett. Reglene i § 8-9 om dividenderetten hvor såvel hovedfordringen som regressfordringen anmeldes samtidig og reglene i § 8-10 om motregning med og sikkerhet for regressfordring er nye og angir hvordan reglene om solidaransvaret gjennomføres i spesielle tilfeller.

Reglene om panthavers dividenderett i § 8-13 flg svarer stort sett til den tidligere rettstilstand. De endringer som foreslås i reglene om solidaransvar får imidlertid tilsvarende virkning for så vidt gjelder tredjemannspant. Reglene i konkursloven av 1863 § 127 om boets rett til å realisere skyldnerens pantsatte eiendeler ved tvangsauksjon opprettholdes, men utvides til å gjelde alle slags eiendeler, ikke bare fast eiendom, jf § 8-15. Disse reglene gis også anvendelse ved skifte av insolvent dødsbo. § 8-16 inneholder regler om panthaverens plikt til å ta imot utløsning av boet, slik at tvangsrealisasjon kan unngås.

Kapittel 9 inneholder regler om rekkefølgen for dekning av fordringer i konkurs og ved offentlig skifte av insolvent dødsbo. Reglene avløser prioritetsloven av 1963.

Rekkefølgen for dekning av fordringer etter loven er følgende: Først dekkes massefordringer og dermed likestilte fordringer, jf § 9-2. Dernest dekkes fortrinnsberettigede fordringer av første klasse, dvs fordring på lønn m v, jf § 9-3. Dernest dekkes fortrinnsberettigede fordringer av annen klasse, dvs fordring på skatt av formue eller inntekt, fordring etter bestemmelser om ansvar for skattetrekk, fordring på merverdiavgift og fordring på medlemsavgift (dvs ikke arbeidsgiveravgift) til folketrygden, jf § 9-4. Etter dette dekkes de alminnelige konkursfordringer, jf § 9-6. Får også de alminnelige konkursfordringer full dekning, dekkes til slutt de etterprioriterte fordringer, jf § 9-7. § 9-2 inneholder uttømmende regler om hvilke fordringer som er massefordringer og dermed likestilte fordringer. Når det gjelder fortrinnsretten for skatt og avgifter, innebærer loven en viss reduksjon sammenlignet med prioritetsloven. Fortrinnsretten gjelder for krav forfalt de siste seks måneder før fristdagen, mens den i prioritetsloven var ett år.

4. ENDRINGER I ANDRE LOVER OG OVERGANGSREGLER

Foruten regler om ikrafttredelse, som er behandlet under 1, inneholder lov om ikrafttredelse av ny gjeldsforhandlings- og konkurslovgivning overgangsregler og endringer i mer enn 40 andre lover.

Det innføres nye regler om forbrytelser i gjeldsforhold som bl a i videre utstrekning enn i dag gjør det straffbart å unnlate å gjøre oppbud, se straffeloven § 283 a. Prinsipielt viktige endringer foreslås også i tinglysingsloven, skiftelovens regler om behandling av insolvente dødsbo, ektefelleloven m v.

Del III inneholder overgangsregler. Hovedregelen er at den nye lovgivningen kommer til anvendelse i alle tilfeller hvor *begjæringen om gjeldsforhandling eller konkurs kommer inn til skifteretten etter ikrafttredelsen*. Dette gjelder både for de materielle og de prosessuelle reglene. De materielle reglene i dekningsloven gjelder imidlertid delvis også utenfor formell insolvensbehandling, og det har derfor vært nødvendig med visse særregler for disse.

De nye bestemmelsene om konkursskarantene i §§ 142 og 143 får anvendelse ved stiftelse av selskap eller ervervelse av nye verv etter ikrafttredelsen, jf loven del III nr 3. Dette innebærer at også de

som er kommet i automatisk karantene etter aksjelovens bestemmelser før ikrafttreddelsen, vil kunne stifte selskap eller påta seg nye verv etter dette tidspunkt, med mindre skifteretten ilegger karantene etter de nye reglene.

Stein Rognlien
ekspedisjonsjef

Gudmund Knudsen
underdirektør

Saksbehandler: konsulent Henrik Bull

Vedlegg 2

IKRAFTSETTING AV DEN NYE KONKURSLOVGIVNINGEN M M

Fastsatt ved kongelig resolusjon 12 juli 1985. Fremmet av Justisdepartementet

I

Lov 8 juni 1984 nr 58 om gjeldsforhandling og konkurs (konkursloven) og lov 8 juni 1984 nr 59 om fordringshavernes dekningsrett (dekningsloven) trer i kraft fra 1 januar 1986 unntatt sistnevnte lovs kapittel 4.

II

1. Kongens myndighet etter konkursloven §§ 73 første ledd og 162 og dekningsloven §§ 2-7 femte ledd og 3-4 tredje ledd delegeres til Justisdepartementet. Departementet gis herunder myndighet til å oppheve og endre kongelig resolusjon 27 juni 1975 om utlegg ved lønnstrekk o l i særlige tilfelle.

2. Kongens myndighet etter konkursloven §§ 8 fjerde ledd og 84 fjerde ledd delegeres til Kommunal- og arbeidsdepartementet, som kan delegere myndigheten videre til Bedriftsdemokratinemnda.

III

1. Fra den tid konkursloven og dekningsloven trer i kraft oppheves kongelig resolusjon 30 desember 1930 om den sikkerhet som enhver bestyrer eller inkassator i et konkursbo skal stille i henhold til §§ 25 og 112 i lov om konkurs og konkursbehandling av 6 juni 1863, jf lov nr 1 av 16 mai 1930, for sitt økonomiske ansvar til boet.

2. Fra samme dato endres følgende forskrifter slik:

a) Kronprinsregentens resolusjon 4 januar 1957 om tillatelse til å drive rettshjelpvirksomhet § 3 tredje punktum skal lyde:

Det samme gjelder når vedkommende innstiller sine betalinger, *åpner offentlig forhandling om tvangsakkord* eller kommer under konkurs.

b) Kronprinsregentens resolusjon 12 juni 1970 om midlertidige regler for undersøkelser etter visse andre undersjøiske naturforekomster enn petroleum § 17 annet ledd skal lyde:

En tillatelse kan likeledes tilbakekalles dersom rettighetshaveren *åpner offentlig forhandling om tvangsakkord*, går konkurs, ikke innbetaler den fastsatte avgift i rett tid, unnlater å stille sikkerhet som nevnt i § 19 eller hindrer eller nekter offentlige inspektører adgang til kontroll av installasjoner, rapporter m.v.

IV

Lov 18. august 1911 nr. 8 om skatt på formue og inntekt (skatteloven) § 129 siste ledd siste punktum oppheves.

V

Renten i dekningsloven § 9-7 nr. 1 bokstav b heves til 10 pst.